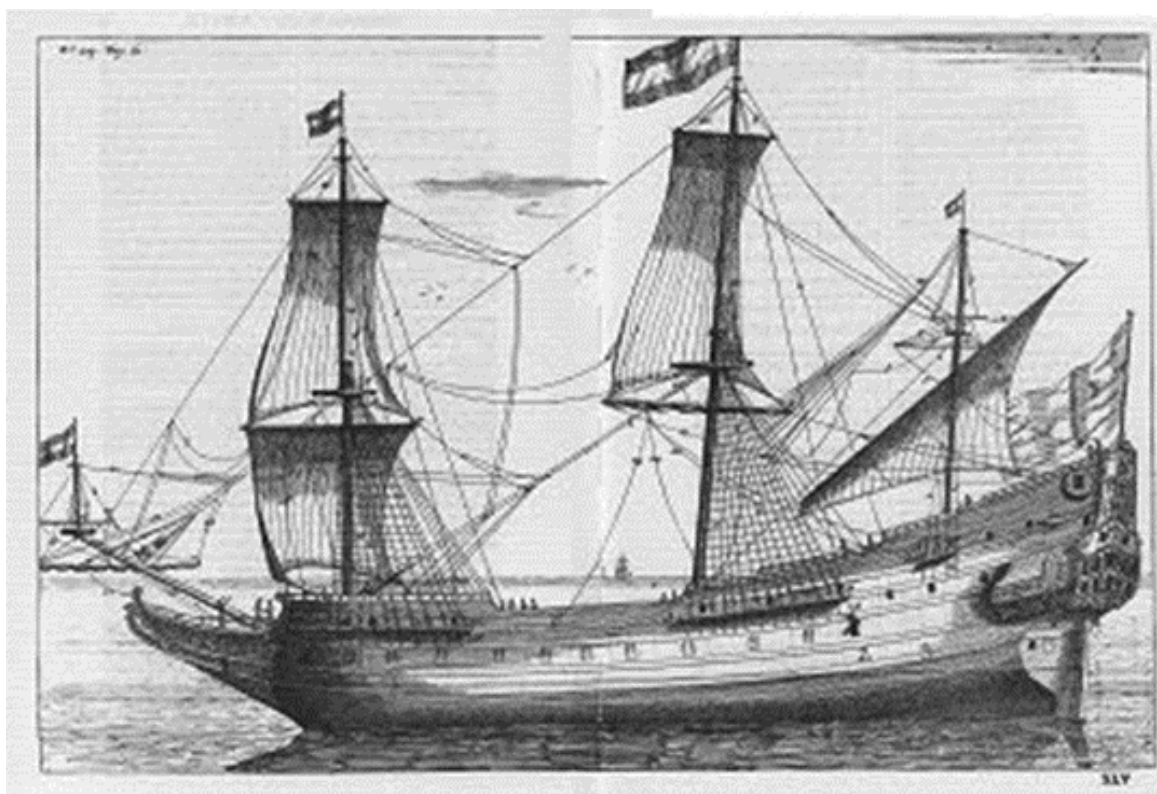

Histo-visie

Het VOC schip Hasselt Een slavenschip

Tekening van een pinas uit Nicolaes Witsen Aeloude en Hedendaagsche Scheepsbouw en Bestier

Dit scheepstype was sinds 1652 in gebruik bij het VOC. Er bestonden twee versies: een van 116 en een van 128 voet. De snel zeilende pinas werd zowel voor de oorlog als voor de handel gebruikt. Anders dan de fluit had het een platte spiegel. De pinas had een vrij hoge boeg en twee dekken. Het onderste - de overloop - liep ononderbroken over de hele lengte. Het bovenste dek kende een verlaagd en verhoogd deel. Het schip was uitgerust met drie masten: de fokkemast, de grote mast en de bezaanmast.

Bron:

<https://www.vocsite.nl>
www.geni.com

In 1656 liep van de VOC werf in Amsterdam de pinas 'Hasselt' van stapel. Het schip was gebouwd in opdracht van de kamer van Amsterdam. Het was 36 meter lang en 8 meter breed.

De diepgang bedroeg 3,5 meter. Daarmee behoorde het met zijn 182 last ofwel 364 ton niet tot één van de grootste schepen.

Het was duidelijk niet bedoeld als retour-schip. Meer een boot die in de Indische wateren de handelscontacten onderhield of de handelsbelangen moest verdedigen.

Als pinas behoorde het met zijn 120 voet niet tot de kleinste van zijn soort, maar ook niet tot de grootste.

Gezien de maatvoering is het niet duidelijk of het een twee- of driemaster was.

Op 10 april 1657 verliet het schip de Hollandse wateren. Via het Vlie voer het met schipper Jakob Hendriksz Moker naar Indië.

De bemanning bestond uit 152 koppen.

Op 16 augustus 1657 bereikte het schip De Kaap; een in 1652 door Jan van Riebeeck ingerichte verversingspost.

Onderweg was er één bemanningslid overleden. In De Kaap gingen 32 soldaten en 49 zeelieden van boord.

Vanuit hier maakte het handelsreizen naar

Inwoners uit Arakan verkopen in het Indiase Orissa slaven aan koopmannen van de VOC (1663, Wouter Schouten)

Het voormalige koninkrijk Arakan is nu een staat binnen het huidige Myanmar. Het ligt ten westen van Bangladesh. Van 1653 tot 1665 bezat de VOC daar een factorij. De export van Arakan bestond uit buitgemaakte Bengalen, die als slaven verkocht werden en rijst. In 1665 werd in Batavia vanwege een dreigend conflict tussen Arakan en Bengalen besloten de factorij te gaan sluiten. Een viertal VOC schepen kregen de taak de factorij te ontmantelen en de VOC eigendommen aan boord te nemen. In een donkere nacht in november 1665 vond de onttakeling plaats. Waarschijnlijk heeft de pinas Hasselt deel uitgemaakt van dit kleine eskader.

Afrika. Zo keerde het schip op 6 mei 1658 terug van een tocht naar West-Afrika. Een gebied dat in feite in handen was van het WIC. In Benin had het 271 slaven en slavinnen aan boord genomen. Ze kwamen uit Guinee en droegen Hollandse namen zoals Anna, Koddo, Maria, Oude Hans, Jajenne, Adouke en Dirk. Als achternaam werd Guinee, het land van herkomst gebruikt. Ze waren bestemd voor De Kaap. 43 van hen overleefden dit deel van de tocht niet. Het merendeel van hen voer later door naar Indië.

De waarschijnlijk achttienjarige Evert van Guinee bleef in De Kaap achter. Hij was gekocht door Jan van Riebeeck, die hem en zijn stamgenoten omschreef als *bijzonder fraey, cloeck ende lustich volcq*.

De pinas Hasselt vertrok na deze slaventocht niet lang erna van De Kaap naar Batavia. Daar kreeg het opdracht om via Makassar naar Ambon te varen. Van dat eiland kwamen de kostbare kruidnagelen.

In 1660 maakte de boot deel uit van een kleine vloot met als bestemming Arakan. De pinas Hasselt fungeerde daarbij als admiraalschip. Aan boord had het brieven en geschenken van de gouverneur-generaal voor de koning van dit rijk. Deze vorst had een soort goddelijke status. Eén keer in de vijf jaar vertoonde hij zich aan zijn volk. Alle mannen en vrouwen tussen de 18 en 60 jaar moesten dan tijdens deze processie aanwezig zijn.

Tijdens de eerste reis naar Arakan kwam men in de Golf van Bengalen in een storm terecht. Op 22 oktober van dat jaar kon pas het anker worden uitgegooid voor de rede van Arakan. Tijdens de nieuwjaarswisseling lag het schip hier nog steeds voor de kust. Pas in februari 1661 vertrok de boot

opnieuw naar Batavia. Aan boord 200 uit Bengalen afkomstige slaven en slavinnen. Een maand later om precies te zijn 9 maart kwam de pinas Hasselt in Batavia aan.

Hier kreeg men de opdracht om met negen andere schepen koers te zetten naar Formosa om daar het door de Chinezen belegerde fort Zeelandia te ontzetten. Dit liep op een mislukking uit. Uiteindelijk moest het uit 900 man bestaande garnizoen zich overgeven. In juli 1662 was het weer in Batavia, wat een haven van formaat was, want op één dag konden er wel 60 schepen aankomen.

Een maand later kreeg de schipper opdracht om samen met twaalf andere schepen naar Ceylon te varen. De pinas Hasselt echter kreeg opdracht om met een tweetal andere schepen naar Arakan door te varen. Daar kwamen ze in september 1662 aan.

Op 18 september 1664 verliet de Hasselt voor het laatst voor een tocht naar Arakan de haven van Batavia. Een jaar later is het op 10

november 1665 vergaan. In de boeken werd een schadepost van 23.688 gulden genoteerd.

Bronnen:

www.vocsite.nl
www.geni.com
M. Breet, *De Oost-Indische voyage van Wouter Schouten* (Zutphen 2003).
G.J. Westhoff, *Heimwee-eilanden Geelmuiden, Hasselt, Hattem en IJsselmuiden in de Noord-Molukken* (Genemuiden 2017).

Batavia door Andries Beeckman